

**RAAD VAN STATE, AFDELING ADMINISTRATIE.**

**A R R E S T**

**nr. 78.947 van 24 februari 1999  
in de zaak A. 80.237/X-8412.**

In zake : 1. de Koninklijke Commissie voor Monumenten  
en Landschappen van het Brussels Hoofd-  
stedelijk Gewest,  
2. Lydia DE PAUW-DEVEEN,  
die woonplaats kiezen bij  
Advocaat D. LINDEMANS,  
kantoor houdende te 1000 BRUSSEL,  
Keizerslaan 3

tegen :

het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ver-  
tegenwoordigd door de Brusselse Hoofdstede-  
lijke regering.

tussenkomen de partij :

de n.v. LANGUAGE OF FORMS,  
die woonplaats kiest bij  
Advocaten A. DELFOSSE en A. CORNET,  
kantoor houdende te 1200 BRUSSEL,  
Brand Whitlocklaan 30.

-----  
**D E R A A D V A N S T A T E, X e K A M E R,**

Gezien het verzoekschrift dat de Koninklijke  
Commissie voor Monumenten en Landschappen van het  
Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Lydia DE PAUW-DEVEEN  
op 11 september 1998 hebben ingediend om de schorsing  
van de tenuitvoerlegging te vorderen van :

"Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke  
Regering van 16 juli 1998 dat een beslissing van het  
Stedenbouwkundig College van 20 mei 1998 vernietigt  
en de n.v. LANGUAGE OF FORMS een stedenbouwkundige  
vergunning aflevert met betrekking tot een goed  
gelegen Picardstraat 1/3 hoek Havenlaan en strekkende  
tot het gedeeltelijke afbreken van twee zijgevels,  
van daken en van het centrale interieur van het  
bestaande bijhuis, te verbouwen tot een concertzaal  
'A' als uitbreiding van de toegelaten verbouwing van  
het pakhuis 'B' en tot overdekte parkeerplaatsen voor  
1.020 voertuigen, de aanleg van 325 parkeerplaatsen

in open lucht en toegangswegen voor burelen en andere bestemmingen";

Gezien de nota van de verwerende partij;

Gezien het verslag opgemaakt door Auditeur L. VERMEIRE;

Gelet op de kennisgeving van het verslag aan partijen;

Gelet op de beschikking van 26 januari 1999 waarbij de terechtzitting bepaald wordt op 10 februari 1999;

Gehoord het verslag van Kamervoorzitter M. VRINTS;

Gehoord de opmerkingen van Advocaat D. LINDEMANS, die verschijnt voor de verzoekende partijen, van Advocaat M. BOES die, loco Advocaten F. HAUMONT en M. SCHOLASSE verschijnt voor de verwerende partij, en van Advocaten A. CORNET en C. RONSE, die verschijnen voor de tussenkomende partij;

Gehoord het eensluidend advies van Auditeur L. VERMEIRE;

Gelet op de artikelen 17 en 18 en titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

Gelet op het bij artikel 90, § 3, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State vereiste advies van de auditeur-generaal;

Overwegende dat de n.v. LANGUAGE OF FORMS met een verzoekschrift van 6 oktober 1998 heeft gevraagd

om in het administratief kort geding te mogen tussenkomen;

Overwegende dat de verzoekende partijen in het verzoekschrift verklaren wat volgt :

"Over het belang van de verzoekers.

Wat betreft de eerste verzoekster, de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, is duidelijk dat het optreden van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering in dit dossier een schending uitmaakt van haar prerogatieven als adviesorgaan. In het arrest VANDEZANDE, nr. 13.749 van 22 oktober 1969 stelt uw Raad uitdrukkelijk dat een dergelijke bescherming van het functioneel belang van een adviesorgaan des te meer dient te spelen wanneer het gaat om onafhankelijke raadgevers die een eigen verantwoordelijkheid hebben, onderscheiden van die van het bestuur zelf. Dat geldt zeer duidelijk voor de Commissie, die de enige instantie in Brussel is die wetenschappelijk onderlegt, gespecialiseerd in de problematiek van het bescherming van het onroerend erfgoed en onafhankelijk is (in tegenstelling tot de Dienst van Monumenten en Landschappen).

Wat betreft de tweede verzoekster, dient enerzijds gewezen te worden op haar functioneel belang als voorzitter van genoemde Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen. Anderzijds heeft zij, als persoonlijk betrokken bij de zorg voor het onroerend erfgoed in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, er alle belang bij dat de overheid bij het nemen van belangrijke en onherroepelijke beslissingen inzake dit erfgoed een beroep doet op het advies van gekwalificeerde instellingen";

Overwegende dat de verwerende partij opwerpt dat de vordering niet ontvankelijk is in hoofde van de eerste verzoekende partij omdat deze geen rechtspersoonlijkheid bezit en omdat zij door geen enkele wettelijke of reglementaire bepaling wordt gemachtigd een beslissing van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest inzake een stedenbouwkundige aanvraag te betwisten; dat de verwerende partij daaraan toevoegt dat er geen sprake kan zijn van een functioneel belang omdat het bestreden besluit niet genomen is met miskennis van de prerogatieven van de Koninklijke Commissie voor

Monumenten en Landschappen daar wettelijk gezien geen advies verplicht was en de regering bovendien het vrijwillig en motu proprio door de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen uitgebrachte advies in aanmerking heeft genomen maar niet heeft gevolgd;

Overwegende dat de verwerende partij opwerpt dat ook de tweede verzoekende partij in de mate dat zij beroep instelt als voorzitter van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, niet doet blijken van enig functioneel belang aangezien de prerogatieven van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen in acht werden genomen en dat het ingeroepen persoonlijk belang samenvalt met het algemeen belang, nl. het belang de wettelijkheid te handhaven;

Overwegende dat de tussenkomende partij daaraan toevoegt dat een vordering gesteund op een functioneel belang enkel ontvankelijk is indien het middel gesteund op de schending van de prerogatieven van de verzoekende partijen ontvankelijk en gegrond is, hetgeen het voorafgaand onderzoek van het middel veronderstelt;

Overwegende dat de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen is opgericht bij artikel 3, § 1, eerste lid, van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerend erfgoed; dat luidens het tweede lid van voormeld artikel haar opdracht erin bestaat de Brusselse Hoofdstedelijke regering de adviezen te verstrekken die door of krachtens die ordonnantie vereist zijn; dat zij luidens het derde lid de regering, op aanvraag van deze laatste of op eigen initiatief, van advies kan dienen over iedere aangelegenheid die betrekking heeft op een goed dat tot het onroerend erfgoed behoort; dat zij luidens het vierde lid aanbevelingen kan doen voor het algemeen beleid inzake de problematiek van het behoud; dat

terzake de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen in 1994 heeft voorgesteld het gebouwcomplex "Thurn en Taxis" waarop de bestreden vergunning betrekking heeft als monument te beschermen;

Overwegende dat de eerste verzoekende partij niet aanvoert dat de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen een rechtspersoon is met een eigen bevoegdheid om in rechte op te treden met het oog op de bescherming van het onroerend erfgoed; dat de exceptie inzoverre grondslag mist;

Overwegende dat de eerste verzoekende partij zich beroept op een functioneel belang; dat zij stelt dat de prerogatieven van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen werden geschonden omdat de verwerende partij heeft verzuimd haar advies in te winnen; dat, wat de eerste verzoekende partij betreft, de exceptie gebonden is aan de grond van de zaak;

Overwegende dat de tweede verzoekende partij zich in de eerste plaats beroept op haar functioneel belang als voorzitter van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen; dat zij eveneens aanvoert dat zij persoonlijk betrokken is bij de zorg voor het onroerend erfgoed in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;

Overwegende dat de tweede verzoekende partij niet uiteenzet hoe de bestreden beslissing haar prerogatieven als voorzitter van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen zou hebben geschonden; dat zij als inwoner van het Gewest van geen voldoende persoonlijk en rechtstreeks belang doet blijken; dat, wat de tweede verzoekende partij betreft, de exceptie gegrond is;

Overwegende dat krachtens artikel 17, § 2, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State

slechts tot schorsing van de tenuitvoerlegging kan worden besloten onder de dubbele voorwaarde dat ernstige middelen worden aangevoerd die de vernietiging van de aangevochten akte of verordening kunnen verantwoorden en dat de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de bestreden akte of verordening een moeilijk te herstellen ernstig nadeel kan berokkenen;

Overwegende dat het enig middel luidt als volgt :

"Schending van het zorgvuldigheids- en redelijkheidsbeginsel, van de artikelen 4 juncto 42 van de Ordonnantie van maart 1993 inzake het behoud van het onroerend erfgoed, van artikel 3 van de Wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen en van paragraaf 6.2.3 van 'Bijlage I. Krachtlijnen' bij het Gewestelijk Ontwikkelingsplan, zoals vastgesteld door het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering d.d. 3 maart 1995,

doordat, eerste onderdeel, de Brusselse Hoofdstedelijke Regering naliet in deze zaak het advies in te winnen van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,

terwijl de regering niet in redelijkheid kon overgaan tot een beslissing van dergelijk belang en draagwijdte zonder te rade te gaan bij genoemde Commissie, die binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de enige onafhankelijke, wetenschappelijk gevormde en gespecialiseerde instantie vormt, wanneer het gaat om de problematiek van het onroerend erfgoed,

en doordat, tweede onderdeel, de bestreden beslissing werd genomen zonder het advies in te winnen van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest, omdat de overgangsregeling van artikel 42 van de voormelde ordonnantie daartoe niet zou nopen omdat de overlegcommissie daarom niet heeft verzocht,

terwijl de verwerende partij zich niet vermag te beroepen op het feit dat nog steeds de overgangsmaatregel van artikel 42 zou van toepassing zijn, wat het gevolg is van haar schuldige nalatigheid om over te gaan tot publicatie van de inventaris van het onroerend erfgoed van het Gewest, bedoeld in artikel 4 van de Ordonnantie,

en doordat, derde onderdeel, de genomen beslissing onder meer wordt gemotiveerd door het feit 'dat de buitenkant van het gebouw van geen bijzondere origi-

naliteit getuigt', en aldus een onjuiste draagwijdte geeft aan de informele commentaren van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en de motivering niets bevat met betrekking tot de 'bijzondere aandacht' die aan het behoud van het erfgoed van uitzonderlijke waarde had moeten worden besteed,

terwijl een motivering afdoende dient te zijn en niet mag gesteund zijn op uit hun verband gerukte consideransen in een commentaar van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en blijk moest geven van de 'bijzondere aandacht' die aan het behoud van dit erfgoed moest worden besteed";

Overwegende dat de verwerende partij antwoordt dat het eerste en het tweede onderdeel van het middel niet ernstig zijn en dat het derde onderdeel onontvankelijk is; dat zij o.m. laat gelden dat de artikelen 4, § 3, en 42 van de ordonnantie van 4 maart 1993 niet werden geschonden omdat er nog geen inventaris is zodat het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen enkel vereist is indien de Overlegcommissie dit vraagt en terzake de Overlegcommissie dit niet nodig achtte en dat uit de tekst van artikel 42 duidelijk volgt dat de Overlegcommissie oordeelt of het advies al dan niet gevraagd dient te worden, dat de beslissing evenmin kennelijk onredelijk is aangezien de Brusselse Hoofdstedelijke regering met kennis van zaken heeft beslist in een dossier dat sedert 1993 verscheidene ontwikkelingen heeft gekend en voorwerp is geweest van talrijke procedures en zich daarbij heeft gesteund op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, dat een termijn van 5 jaar voor het opstellen en publiceren van een inventaris van het gehele onroerend erfgoed van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet onredelijk is, dat de eerste verzoekende partij geen functioneel belang heeft bij het middel afgeleid uit de schending van de uitdrukkelijke motiveringsplicht;

Overwegende dat de tussenkomende partij die stelling bijvalt; dat zij bovendien erop wijst dat de Brusselse Hoofdstedelijke regering met kennis van zaken heeft beslist en heeft kennis genomen van de standpunten van de Overlegcommissie, het Stedenbouwkundig College, de verschillende rapporten en brieven door de stad Brussel voorgelegd waaronder rapporten van The World Monument Fund, The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage, The International Council on Monuments and Sites, Le Centre National de la Recherche Scientifique en de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen zelf; dat de tussenkomende partij in dat verband stelt dat "uit de bestreden beslissing blijkt dat de Regering voormelde rapporten en adviezen, die haar waren overgemaakt, wel degelijk onderzocht heeft en dat de Regering bovendien de motieven aangeeft waarom zij, in bepaalde gevallen, beslist van deze adviezen af te wijken en de vergunning toe te kennen mits het naleven van de opgelegde vergunningsvoorwaarden (,) voorwaarden die onder meer betrekking hebben op het naleven van artikel 11 van de bepalingen betreffende de bodemsanering (lees : bodembestemming) van het GEWOP aangaande de perimeters van culturele, historische of esthetische waarde of voor stadsverfraaiing, bepalingen waarvan de schending geenszins wordt ingeroepen door de verzoekende partijen";

Overwegende, met betrekking tot het eerste en het tweede onderdeel van het enig middel, dat de artikelen 4 en 42 van de ordonnantie van 4 maart 1993 luiden als volgt :

"Art. 4. § 1. De Regering maakt een inventaris op van het onroerend erfgoed van het Gewest, houdt hem bij en maakt hem bekend.

De Commissie of het college van burgemeester en schepenen van de gemeente waar het goed gelegen is kan voorstellen dat een goed wordt ingeschreven in de inventaris.

De Regering legt de procedure vast betreffende het opmaken, het bijhouden en het bekendmaken van de inventaris.

Iedere aanvraag om een stedenbouwkundige vergunning, een verkavelingsvergunning of een stedenbouwkundig attest met betrekking tot een goed dat in de inventaris is ingeschreven, is gebonden aan het voorafgaande advies van de Commissie, alsook aan de bijzondere regels van openbaarmaking.

§ 2. De Regering maakt een register op van het onroerende erfgoed, dat ingeschreven is op de bewaarlijst, beschermd is of dat het voorwerp van een beschermingsprocedure is, en houdt dit register bij.

Art. 42. Zonder afbreuk te doen aan de met toepassing van artikel 41, § 2, van deze ordonnantie van kracht zijnde beschermingsmaatregelen die bepaald zijn door het gewestplan of het bijzonder plan van aanleg, het gewestelijk of bijzonder bestemmingsplan dat van kracht is, worden alle monumenten en gehelen waarvoor een bouwvergunning afgegeven werd of die voor 1 januari 1932 gebouwd werden, als overgangsmaatregel, en die tot de publikatie van de inventaris van het onroerende erfgoed van het Gewest, beschouwd als ingeschreven op die lijst.

In afwijking van de bepalingen van lid 3 van artikel 4, wordt de Commissie evenwel slechts geraadpleegd wanneer de overlegcommissie hierom verzoekt";

Overwegende dat de regering, met toepassing van artikel 4 van de ordonnantie van 4 maart 1993, een inventaris opmaakt van het onroerend erfgoed van het Gewest en dat voor elke aanvraag om een stedenbouwkundige vergunning met betrekking tot een goed dat op die inventaris is ingeschreven, het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van het Gewest vereist is; dat de gebouwencomplexen waarvoor vóór 1 januari 1932 een bouwvergunning is afgegeven, met toepassing van artikel 42 van dezelfde ordonnantie, geacht worden automatisch ingeschreven te zijn op de inventaris, maar dat voor de vergunningen met betrekking tot die goederen, de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen alleen wordt geraadpleegd op verzoek van de overlegcommissie; dat in dat stelsel voor de aanvragen met betrekking tot gebouwencomplexen van vóór 1932, die geen bijzondere bescherming genieten, als regel geldt dat de Koninklijke Commissie

voor Monumenten en Landschappen niet wordt geraadpleegd; dat ze bij wijze van uitzondering op die regel wel wordt geraadpleegd indien de overlegcommissie daarom verzoekt;

Overwegende dat de overlegcommissie in het onderhavige geval niet verzocht heeft om de raadpleging van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen; dat ze de algemene regel heeft toegepast; dat van een overheid, die een regel toepast zonder gebruik te maken van haar bevoegdheid om daarvan af te wijken, redelijkerwijze niet kan worden geëist dat ze de toepassing van die regel, die het gemeen recht is, rechtvaardigt, zelfs indien er redenen voorhanden zijn op grond waarvan van die regel zou kunnen worden afgeweken; dat overigens geen enkel lid van de overlegcommissie heeft verzocht om de raadpleging van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, inzonderheid niet de vertegenwoordigers van de stad Brussel, van wie een lid daarentegen, tijdens de vergadering van 21 oktober 1997, het advies dat de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen op eigen initiatief had uitgebracht, heeft voorgelezen; dat het eerste onderdeel van het middel niet ernstig is; dat het tweede onderdeel inzoverre evenmin ernstig is;

Overwegende dat in de mate dat in het enig middel nog wordt aangevoerd dat de Brusselse Hoofdstedelijke regering heeft verzuimd binnen een redelijke termijn de inventaris bedoeld in artikel 4 van de ordonnantie op te stellen en dat het informeel advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen in de bestreden beslissing verkeerd wordt aangehaald en dat niet afdoende rekening wordt gehouden met de architecturale waarde van het goed, het middel geen betrekking heeft op de schending van de prerogatieven van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen en het functioneel belang van de eerste

verzoekende partij te buiten lijkt te gaan; dat het  
inzoverre evenmin ernstig is;

Overwegende dat niet voldaan is aan de  
eerste door artikel 17, § 2, van de gecoördineerde  
wetten op de Raad van State opgelegde voorwaarde; dat  
deze vaststelling volstaat om de vordering tot schorsing  
af te wijzen,

## **B E S L U I T :**

### **Artikel 1.**

Het verzoek tot tussenkomst van de  
n.v. LANGUAGE OF FORMS in de vordering tot schorsing  
wordt ingewilligd.

### **Artikel 2.**

De vordering tot schorsing wordt verworpen.

### **Artikel 3.**

De uitspraak over de bijdrage in de betaling  
van de kosten van de vordering tot schorsing wordt  
uitgesteld.

Aldus te Brussel uitgesproken in openbare  
terechtzing, op vierentwintig februari  
1900 negenenegentig, door de Xe kamer, die was samen-  
gesteld uit :

|        |             |                  |
|--------|-------------|------------------|
| Mevr.  | M. VRINTS,  | kamervoorzitter, |
| de HH. | J. BOVIN,   | staatsraad,      |
|        | D. MOONS,   | staatsraad,      |
| Mevr.  | A. TRUYENS, | griffier.        |

**De griffier,**

**De voorzitter,**

**A. TRUYENS.**

**M. VRINTS.**